

El Parque Histórico fala

“PALABRAS VIVAS”

El Horro

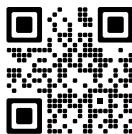


GRANDAS DE SALIME

"PALABRAS VIVAS"



El Horro



ESCANEA ESTE CÓDIGO
Y ACCEDE A OS VÍDEOS
DE "PALABRAS VIVAS".

El Horro

Por **Antonio Álvarez Monteserín**
(A Fornaza, 1962)

1. Quén nos informa

Antonio nacéu nel poble grandalés da Fornaza e, dende sempre, na súa casa se falóu dos oficios relacionaos cos labores del campo.

Pronto marchóu fora a estudiar, pro a súa pasión pola súa terra fixo que opositara pral posto de bibliotecario del concello, praza que vén cubrindo polas tardes entre semana dende fai muitos anos. Pola mañá, Antonio é guía nel Museo Etnográfico de Grandas de Salime “Pepe el Ferreiro” y ese traballo fai que siga vinculado cos oficios tradicionais del mundo rural asturiano.

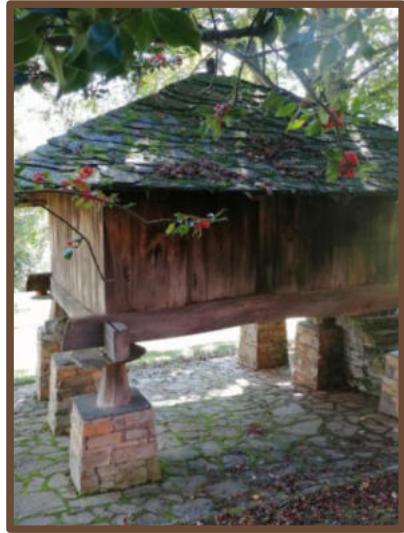
El vídeo “Palabras Vivas” sobre el horro nace d'ese conocemento que ten Antonio da etnografía, xunto al xeito de falar da súa casa dende pequeno, dándonos as “Palabras Vivas” que nun se poden esqueicer sobre este elemento tan importante nas casas campesinas asturianas.

2. "Palabras Vivas" del Horro

Grandas de Salime é un concello que ten muitos horros y Antonio vainos poñer d'exemplo el que ta situao nel parque del Toural na capital del concello.

Este horro del que nos vai falar Antonio foi compraو y trasladao al parque da capital del concello al rematar a década de 1970 dende el poble de Tresmonte da Buliqueira, pol alcalde d'aquel entónrias Manuel Ramón Martínez Guzmán.

Considerao un ben moble pola súa fábrica que permite el sou montaxe e desmontaxe integral, el horro é úa construción qu'avezaba a tar cerca da casa e que servía d'almacén pa guardar a colleta ou como a dispensa más achegada al caseirío; conforme á súa estructura, sirve p'aislar a colleta da humedá e dos ratos.



“PALABRAS VIVAS”

El Horro



El horro ta feito todo en madera, con pranta cuadrada e ta apoyao sobre cuatro **pés**. Antonio tamén usa a palabra pegollo, importada del asturiano, como un exemplo d'asimilación de palabras dende outras partes da Comunidá, nun dos elementos más característicos da etnografía d'Asturias.

Entre os pés y a parte d'enriba poñíanse úas louxas redondas pa que nun subiran os ratos, chamadas **tornarratos** ou **molas**, xa que son pedras asomeñadas ás qu'usan os molíos.



Sobre estas louxas tan os **tacos** ou **tazas** pa nivelar el horro antias d'apousar as **madres** ou **trabes**, que son as vigas maestras que tein pol resto da construcción.

Sobre as madres van encaxadas as **dolas**, tamén chamadas **colondras**, que forman el corpo del horro. Pa pechar a estructura pola parte d'enriba tan os **liños**, mui asomeñaos ás madres, pro dalgo máis sinxelos.



Antias cubríase el horro con palla de centén e nel concello de Grandas pódense atopar inda varios exemplos d'este tipo de cuberta vexetal (por exemplo nel Museo Etnográfico de Grandas de Salime "Pepe el Ferreiro", asina como nos poblos de Teixeira, Vilarmayor, Xestoso y A Lleira).



Esta palla suxétase con **belortas** d'uz, anque nalgús foise sustituindo por louzas, xa que d'este xeito nun había que cambear a cuberta cada tres ou cuatro anos como asina lo precisa a cuberta de palla.

El punto nel que remata a cuberta del horro chámase **curumelo**, e diferénciase da panera porque nese caso, en vez de ter un punto culminante, ten dous entre os que se fai úa línea cumbreira; tamén a pranta é diferente, pos a del horro é cuadrada y a da panera é rectangular.

A estructura da cuberta ta formada por cuatro **aguilóis** que s'axuntan nel curumelo e sobre os que s'aguantan os **cangos**, ás veces con dúas vigas centrales, as **tixeiras**. Enriba crávanse úas trabas de **ripia** que s'usan de soporte pa colocar as louzas. A parte que sobresale chámase **veira** ou **veirao del horro**.

Nel sou interior, apousao nas madres e nos **pontóis** intermedios ta el **sollao del horro**, qu'é el piso onde s'atopa a colleta ou as houchas pa guardala.



Al horro súbese pola **escaleira**, que nunca chega a tocar nél, pa que nun pasen os ratos. Condo hai muitía altura na entrada, intercálase úa traba ou dúas que se chaman a **subidoira**. Nel horro del Toural, a viga central ou madre é a que xa fai de subidoira. Ás veces tamén se poñía na cabeza das madres úa traba ou viga, que se chama a **talameira**, que fai de repisa y pode servir pa poñerlle trobos con abellas.

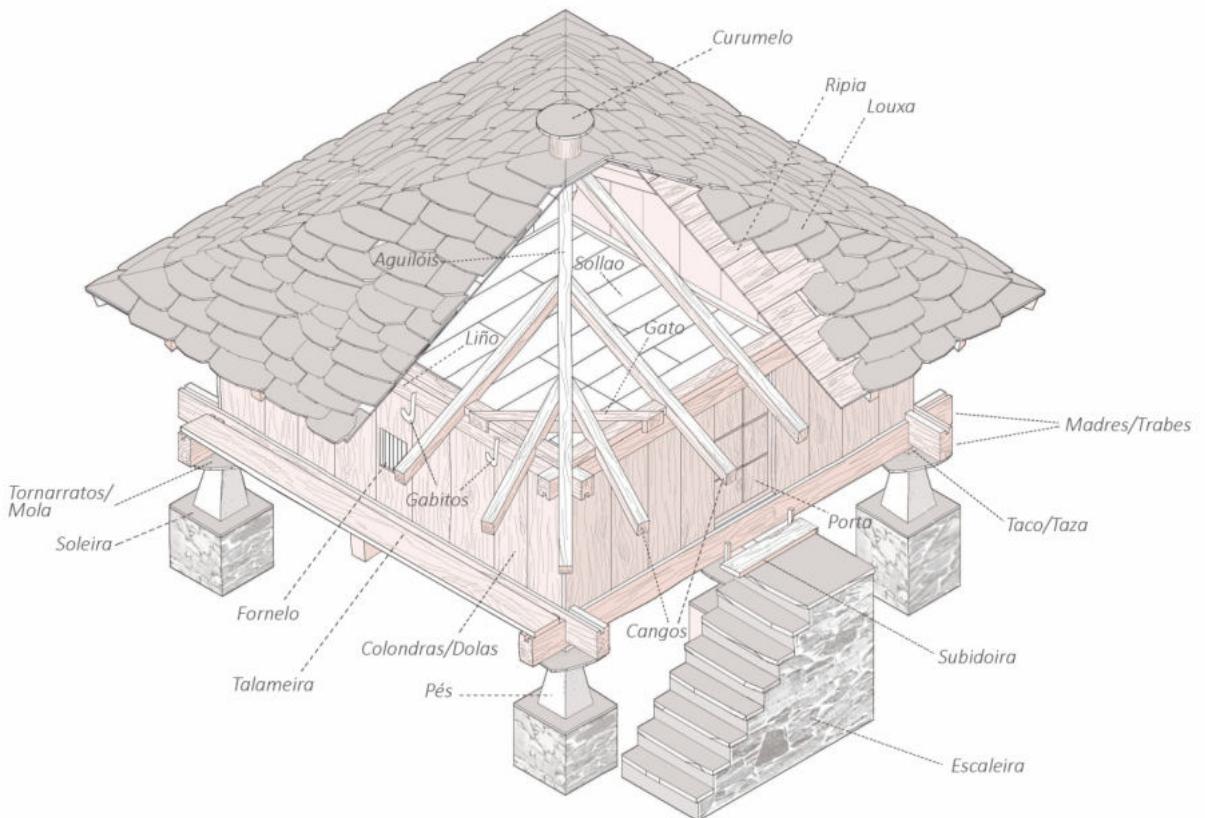


El horro aveza a ter enfrente da porta un ventanuco pequeno na súa traseira pa que circule el aire que se chama el **fornelo**.

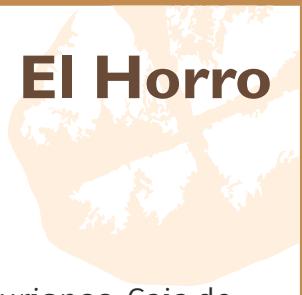


Tamén acostuma a ter us ganchos suxetos nos liños pa colgar el meiz ou distintas cousas pal sou secao que se chaman **gabitos** ou **cambóes**.

3. Vista axonométrica



Autores: Valentín Arrieta / Ángela Ferreira.



4. Libros recomendados

- GARCÍA FERNÁNDEZ, Efrén: *Hórreos, paneras y cabazos asturianos*, Caja de Ahorros de Asturias, Oviedo, 1979.
- GRAÑA GARCÍA, Armando; LÓPEZ ÁLVAREZ, Juaco: "Aproximación a los estilos decorativos de los hórreos y paneras asturianos", Astura: *Nuevos cartafueyos d'Asturies*, nº 4, 1985, pp. 55 – 73.
- GRAÑA GARCÍA, Armando; LÓPEZ ÁLVAREZ, Juaco: *Los teitos en Asturias: un estudio sobre la arquitectura con cubierta vegetal*, Red de Museos Etnográficos de Asturias, 2007.
- FERNÁNDEZ-CATUXO, Javier: *Supra Terram Granaria. Hórreos, cabazos y otros graneros en el límite de Asturias y Galicia*, Muséu del Pueblo d'Asturies, 2011.
- FUNDACIÓN PARQUE HISTÓRICO DEL NAVIA: *Memoria das maos: úa mostra d'oficios tradicionais nel Navia-Porcía / Memoria de las manos: una muestra de oficios tradicionales en el Navia-Porcía*, 2010.
- VV.AA.: *Los hórreos asturianos. Tipologías y decoración*, Consejería de Educación, Cultura y Deportes del Principado de Asturias, Oviedo, 1986.
- VV.AA.: *Actas del II Congreso Europeo del Hórreo en la arquitectura rural*, Fondo Cultural del Noroeste, 2007.



PARQUE histÓRICO dEL NAVIA



El Horro
GRANDAS DE SALIME

El Parque Histórico fala

“PALABRAS VIVAS”



GOBERNO DEL PRINCIPAO D'ASTURIAS

CONSEYERÍA DE CULTURA,
POLÍTICA LLINGÜÍSTICA Y TURISMO

Actividá subvencionada pola Conseyeiría de Cultura,
Política Llingüística y Turismo